

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Poznaniu

LPO.410.1.6.2025

Krystian Kędziora
Dyrektor
Ośrodka Pomocy Społecznej
we Wrześni
ul. Fabryczna 14
62-300 Września

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/25/001 – Wykonanie budżetu państwa w 2024 roku – wykorzystanie dotacji celowej z budżetu państwa na finansowanie bonu energetycznego

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni ¹ , ul. Fabryczna 14, 62-300 Września
Kierownik jednostki kontrolowanej	Krystian Kędziora, Dyrektor Ośrodka Pomocy Społecznej we Wrześni, od 1 maja 2022 r.
Okres objęty kontrolą	Rok 2024 oraz okres wcześniejszy i późniejszy, w którym miały miejsce działania lub zaniechania związane z planowaniem i wykonaniem ustawy budżetowej na rok 2024
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 2 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Poznaniu
Kontrolerzy	Piotr Iwański, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/18/2025 z 17 stycznia 2025 r. Marcin Kaczmarek, starszy inspektor kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LPO/45/2024 z 5 marca 2025 r.

(akta kontroli str. 1-3)

¹ Dalej: OPS

² j.t. Dz. U. z 2022 r. poz. 623, dalej: ustawa o NIK

II. Cel i zakres kontroli

Cel kontroli	Celem kontroli było dokonanie oceny pod względem legalności, gospodarności i rzetelności wykorzystania przez Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni dotacji celowej z budżetu państwa na zadanie z zakresu administracji rządowej dotyczące wypłaty bonu energetycznego.
Zakres kontroli	Podstawą sformułowania oceny były ustalenia dokonane w wyniku następujących działań kontrolnych: – w zakresie terminowości i rzetelności rozpatrywania spraw, – weryfikacja wypłat bonu energetycznego, – analiza prawidłowości i terminowości sporządzenia rozliczenia otrzymanej dotacji na wypłatę bonu energetycznego.

Opis ustaleń kontrolnych przedstawiono w części IV. *Opis ustalonego stanu faktycznego.*

III. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

OPS prawidłowo i rzetelnie realizował działania związane z wykorzystaniem dotacji celowej z budżetu państwa na finansowanie bonu energetycznego, jednak nie wszystkie wnioski zostały terminowo rozpatrzone.

Dotacja celowa z budżetu państwa na zadanie dotyczące finansowania bonu energetycznego w wysokości 838,8 tys. zł została wydatkowana zgodnie z przeznaczeniem. OPS prawidłowo ustalił koszty obsługi zadania w wysokości 3% środków z dotacji. Rozliczenie zostało sporządzone zgodnie ze stanem faktycznym, jednak nie ujęto w nim jednego przypadku dotyczącego zwrotu nienależnie pobranego bonu energetycznego.

Spośród 251 wniosków objętych badaniem 63 (tj. 25,1%) zostało rozpatrzonych w terminie dłuższym niż 60 dni, tj. z naruszeniem terminu określonego w art. 4 ust. 5 ustawy z dnia 23 maja 2024 r. o bonie energetycznym oraz o zmianie niektórych ustaw w celu ograniczenia cen energii elektrycznej, gazu ziemnego i ciepła systemowego⁴. Nie kierowano do stron zawiadomień o niezłażwieniu sprawy w terminie. Ponadto nie dokumentowano w aktach sprawy faktu weryfikacji liczby członków gospodarstwa domowego, co było działaniem niezgodnym z zasadą określoną w art. 14 ustawy z dnia Kodeks postępowania administracyjnego⁵.

OPS, pomimo takiego obowiązku, nie pozyskiwał samodzielnie danych o wysokości 13 i 14 emerytury z Kasy Rolniczego Ubezpieczenia Społecznego⁶.

Wypłata przyznanych bonów energetycznych następowała niezwłocznie po przekazaniu przez Wojewodę Wielkopolskiego⁷ kolejnych transz dotacji.

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dz.U. poz. 831 ze zm., dalej: ustawa o bonie energetycznym

⁵ j.t. Dz. U. z 2024 r. poz. 572 ze zm.

⁶ Dalej: KRUS

⁷ Dalej: Wojewoda.

IV. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny cząstkowe⁸ kontrolowanej działalności

Opis stanu
faktycznego

1. W okresie od 1 sierpnia do 30 września 2024 r. do OPS wpłynęło ogółem 2 679 wniosków o wypłatę bonu energetycznego, w tym 55 wniosków o przyznanie bonu w podwyższonej wysokości. Po 30 września 2024 r. do OPS takie wnioski nie wpłynęły.

(akta kontroli str. 168-169, 392-426)

2. W terminie 60 dni od daty złożenia wniosku rozpatrzono 2 189 wniosków, w tym 2 089 załatwiono pozytywnie, a w przypadku 100 wniosków odmówiono przyznania bonu energetycznego.

(akta kontroli str. 168-169)

3. W terminie dłuższym niż 60 dni⁹ od dnia złożenia rozpatrzono 431 wniosków, w tym 127 załatwiono pozytywnie a 304 – negatywnie. Kontrola 251 wniosków, rozpatrzonych w terminie od 61 do 123 dni wykazała, że w 63 przypadkach (tj. 25,1%) wynikało to ze zwłoki w podjęciu przez OPS czynności związanych z weryfikacją merytoryczną wniosków, co zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. W pozostałych sprawach opóźnienie wynikało m.in. z konieczności przeprowadzenia pogłębionej weryfikacji wniosków oraz z przyczyn niezależnych od organu.

OPS nie zawiadamiał wnioskodawców o niezałatwieniu sprawy w terminie, co zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*. Ponadto w 10 sprawach, w których wnioskodawcy pobierali świadczenie emerytalne z KRUS, niezgodnie z dyspozycją art. 4 ust. 12 ustawy o bonie energetycznym w zw. z art. 23b ust. 1 ustawy z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych¹⁰ OPS wymagał od wnioskodawców przedłożenia zaświadczenia z KRUS o wysokości 13 i 14 emerytury, co również zostało opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 168-169, 427-430, 1119-1124)

4. W OPS bez rozpatrzenia pozostawiono 19 wniosków o przyznanie bonu energetycznego, w tym w 18 sprawach przyczyną był brak reakcji strony na wezwanie, a w jednej sprawie – zgon wnioskodawcy.

5. Na 31 grudnia 2024 r. nierozpatrzone pozostawały dwa wnioski. Wnioski te zostały rozpatrzone w dniach 2 i 7 stycznia 2025 r. Nie wystąpiły przypadki nierozpatrzenia wniosków na 31 stycznia 2025 r.

6. W terminie do 7 dni od rozpatrzenia wniosków dokonano wypłaty 297 świadczeń. W terminie dłuższym niż 7 dni od rozpatrzenia wypłacono 1 917 bonów energetycznych. W OPS w 2024 r. wypłaty świadczeń dokonano w czterech terminach: 21 października, 13 listopada oraz 11 i 20 grudnia.

(akta kontroli str. 168-169, 318-391)

⁸ Oceny cząstkowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena cząstkowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Od daty złożenia wniosku do daty wydania decyzji lub informacji o przyznaniu bonu energetycznego

¹⁰ Dz.U. z 2024 r. poz. 323 ze zm., dalej: ustawa o świadczeniach rodzinnych.

Wojewoda przekazał środki na wypłatę bonu energetycznego w trzech transzach. Pierwsza transza w wysokości 463,5 tys. zł, stanowiąca 50% dotacji celowej przeznaczonej na wypłatę bonów energetycznych¹¹, została przekazana na rachunek Gminy Września 15 października 2024 r. Zarządzeniem z 17 października 2024 r.¹² Burmistrz Miasta i Gminy Września dokonał stosownych zmian w budżecie, a Dyrektor OPS – w planie finansowym¹³. Środki te zostały przekazane na rachunek bankowy OPS 17 października 2024 r. W OPS 18 października 2024 r. sporządzono listę wypłat, a przelewu środków na rachunki beneficjentów dokonano 21 października 2024 r.

(akta kontroli str. 158-165, 203-258, 318-391)

W okresie od 1 sierpnia do 17 października 2024 r. w OPS rozpatrzono 1 383 wnioski, w tym w 1 245 przypadkach przyznano świadczenia. Listy wypłat z 18 października 2024 r. obejmowały 1 187 bonów energetycznych na łączną kwotę 449,9 tys. zł. Środki przekazane w ramach pierwszej transzy dotacji okazały się niewystarczające do wypłaty 58 świadczeń.

(akta kontroli str. 170)

Druga transza dotacji w wysokości 231,8 tys. zł¹⁴ została przekazana przez Wojewodę na rachunek Gminy 7 listopada 2024 r. Gmina przekazała te środki do OPS 8 listopada 2024 r. W OPS, 12 listopada sporządzono listy wypłat, a przelew środków na rachunki bankowe beneficjentów nastąpił 13 listopada 2024 r.

(akta kontroli str. 158-165, 318-391)

W okresie od 18 października do 8 listopada 2024 r. w OPS rozpatrzono 686 wniosków, z tego w 539 przypadkach przyznano świadczenia. Listy wypłat sporządzone 12 listopada 2024 r. obejmowały 594 bony energetyczne¹⁵, w tym również świadczenia, które nie zostały wypłacone w ramach pierwszej transzy dotacji.

(akta kontroli str. 170)

Trzecia transza dotacji w wysokości 431,8 tys. zł została przekazana przez Wojewodę na rachunek Gminy 5 grudnia 2024 r. Gmina przekazała te środki do OPS 6 grudnia 2024 r. W OPS w dniach 10 i 20 grudnia sporządzono listy wypłat, a przelewy środków na rachunki beneficjentów zostały dokonane 11 i 20 grudnia 2024 r.

(akta kontroli str. 158-165, 318-391)

W okresie od 9 listopada do 19 grudnia 2024 r. w OPS rozpatrzono 603 wnioski, z tego w 432 przypadkach przyznano świadczenia. Listy wypłat sporządzone 10 i 20 grudnia 2024 r. obejmowały 434 bony energetyczne¹⁶.

(akta kontroli str. 170)

¹¹ W tym 3% na obsługę zadania, zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o bonie energetycznym.

¹² Zarządzenie Burmistrza Miasta i Gminy Września Nr 203 z 17 października 2024 r. w sprawie zmian w budżecie na rok 2024.

¹³ Zarządzenie Dyrektora OPS nr 62/2024 z 17 października 2024 r.

¹⁴ W tym 3% przeznaczone na koszty obsługi zadania

¹⁵ Nie wypłacono łącznie trzech świadczeń, z tego w dwóch sprawach nastąpił zgon wnioskodawców, a w jednej - wstrzymano wypłatę z uwagi na konieczność złożenia wyjaśnień.

¹⁶ W tym jeden wniosek rozpatrzony wcześniej oraz jedna wypłata w związku z korektą wysokości przyznanego bonu energetycznego.

7. Na 31 stycznia 2025 r. w OPS nie wystąpiły wnioski rozpatrzone pozytywnie, na podstawie których nie dokonano wypłaty świadczeń.

(akta kontroli str. 168-169)

8. Analiza 43 spraw, zakończonych przyznaniem bonu energetycznego, w tym 13 przypadków dotyczących wnioskowania o podwyższone świadczenie, wykazała, że:

- w 38 sprawach wniosek był kompletny i prawidłowo wypełniony, a w pięciu – wymagał uzupełnienia. OPS wzywał wnioskodawców do jego uzupełnienia;
- OPS każdorazowo pozyskiwał dane podatkowe oraz dane z ZUS i KRUS w zakresie składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne;
- nie dokumentowano w aktach sprawy weryfikacji pod kątem liczby osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego, co zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*;
- w 13 sprawach, w których wnioskodawcy wskazali, że źródło ogrzewania jest zasilane energią elektryczną, OPS weryfikował te dane na podstawie bazy CEEB;
- we wszystkich sprawach przesyłano wnioskodawcom informację o przyznaniu świadczenia na wskazany adres poczty elektronicznej lub drogą pisemną;
- od dnia złożenia wniosku, do dnia rozpatrzenia sprawy upłynęło od 26 do 66 dni;
- wszystkim wnioskodawcom wypłacono świadczenia w terminie od czterech do 52 dni od daty rozpatrzenia sprawy, a terminy wypłat były uzależnione od dostępności środków z dotacji celowej;
- w 10 przypadkach przyznano bon energetyczny w wysokości różnicy między kwotą bonu energetycznego, a kwotą o którą został przekroczony przeciętny dochód na osobę, zgodnie z zasadami określonymi w art. 2 ust. 2 ustawy o bonie energetycznym;
- łącznie 43 beneficjentom wypłacono 20,4 tys. zł., w tym 8,3 tys. zł z tytułu podwyższonego świadczenia.

(akta kontroli str. 428-430)

Kontrola 10 spraw, w których odmówiono przyznania bonu, wykazała że:

- we wszystkich przypadkach wniosek był kompletny i prawidłowo wypełniony;
- nie dokumentowano w aktach sprawy weryfikacji zadeklarowanych przez wnioskodawców danych pod kątem liczby osób wchodzących w skład gospodarstwa domowego;
- jeden z wniosków dotyczył podwyższonego świadczenia. OPS dokonał weryfikacji głównego źródła ogrzewania na podstawie danych z bazy CEEB;
- w czterech sprawach OPS odmówił wszczęcia postępowania z uwagi na przyznanie bonu energetycznego na podstawie wcześniejszego wniosku;
- w sześciu sprawach nie przyznano bonu energetycznego z powodu przekroczenia dochodu uprawniającego do uzyskania świadczenia;
- w przypadku decyzji odmownych OPS dochował wymogu zapewnienia stronom czynnego udziału w postępowaniu, a przed wydaniem decyzji

umożliwił wypowiedzenie się co do zebranych dowodów i materiałów oraz zgłoszonych żądań;

- od dnia złożenia wniosku, do dnia wydania rozstrzygnięcia upłynęło od 26 do 66 dni.

(akta kontroli str. 427)

9. OPS przesłał do Wojewody wniosek o przyznanie dotacji celowej z przeznaczeniem na wypłatę bonów energetycznych 13 sierpnia 2024 r. Kwota wnioskowanej dotacji wynosiła 900 tys. zł¹⁷. W dniu 9 września 2024 r. OPS przesłał do Wojewody korektę zapotrzebowania na dotację. Całkowita kwota zapotrzebowania środków na wypłatę świadczenia wynosiła 1 200 tys. zł.

(akta kontroli str. 90-115)

W odpowiedzi na pismo Wojewody z 25 października 2024 r.¹⁸ dotyczące przekazania drugiej transzy dotacji na wypłatę bonu energetycznego, OPS poinformował, że zapotrzebowanie na środki wynosi 231,8 tys. zł¹⁹. W piśmie z 25 listopada 2024 r. OPS złożył zapotrzebowanie na trzecią transzę dotacji w wysokości 431,8 tys. zł²⁰.

(akta kontroli str. 116-137)

10. Na realizację zadania polegającego na wypłacie bonu energetycznego OPS wydatkował łącznie 838,8 tys. zł. Ogółem pozytywnie rozpatrzonych zostało 2 216 wniosków o wypłatę świadczenia, a liczba wypłaconych bonów wyniosła 2 214. W dwóch przypadkach nie wypłacono świadczenia z uwagi na zgon wnioskodawców.

(akta kontroli str. 170, 307-317)

Łączna kwota środków z dotacji, przekazanych przez Wojewodę, wyniosła 1 127 tys. zł. OPS dokonał 2 215 wypłat na łączną kwotę 838,9 tys. zł. W jednym przypadku nastąpił zwrot świadczenia w wysokości 0,1 tys. zł. Kwota wypłaconych bonów energetycznych wyniosła zatem 838,1 tys. zł. Koszty obsługi zadania, zostały ustalone zgodnie z art. 6 ust. 1 ustawy o bonie energetycznym i wyniosły 25,2 tys. zł. Kwota w wysokości 263,1 tys. zł została zwrócona na rachunek Gminy 31 grudnia 2024 r., a następnie przekazana na rachunek Wojewody 20 stycznia 2025 r.

(akta kontroli str. 158-167, 170, 259)

Faktyczne koszty obsługi zadania dotyczącego wypłaty bonów energetycznych, ustalone przez OPS na podstawie ewidencji księgowej, wyniosły 54,9 tys. zł, przy czym kwota 29,8 tys. zł została pokryta ze środków własnych. Dyrektor OPS wyjaśnił, że na te koszty składały się: wydatki związane z zakupem oprogramowania oraz druków, koszty pracownicze, szkolenia, koszty wysyłki korespondencji oraz obsługa prawna. Nie uwzględniono przy tym wydatków na

¹⁷ Bez uwzględnienia kosztów obsługi zadania.

¹⁸ FB-I.3111.413.2024.

¹⁹ Z uwzględnieniem 3% kosztów obsługi.

²⁰ J.w.

media, materiały biurowe czy też eksploatację urządzeń, z uwagi na brak możliwości oszacowania tych kosztów.

(akta kontroli str. 172-176)

11. W terminie siedmiu dni od rozpoznania wniosku wypłacono 297 bonów energetycznych, natomiast w terminie dłuższym – 1 917. W informacjach o przyznaniu świadczenia OPS wskazywał, że wypłata bonu nastąpi jednorazowo po otrzymaniu środków finansowych na ten cel z budżetu państwa. OPS dokonywał wypłaty niezwłocznie po otrzymaniu transzy dotacji celowej.

(akta kontroli str. 168-169)

12. OPS przekazał Wojewodzie 23 stycznia 2024 r. rozliczenie środków otrzymanych z dotacji celowej, przeznaczonych na sfinansowanie wypłat bonów energetycznych. W sprawozdaniu wykazano m.in., że wypłacono 2 213 bonów energetycznych na łączną kwotę 838,8 tys. zł. Dane wykazane w sprawozdaniu były zgodne z ewidencją księgową oraz ewidencją jednostki służącą do obsługi świadczeń. W sprawozdaniu nie wskazano jednak kwoty środków zwróconych z tytułu nienależnie pobranych bonów energetycznych, co zostało szerzej opisane w sekcji *Stwierdzone nieprawidłowości*.

(akta kontroli str. 138-142)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. W rozliczeniu środków z dotacji celowej przeznaczonych na sfinansowanie wypłat bonów energetycznych, przekazanych Wojewodzie 23 stycznia 2025 r., nie wskazano kwoty środków zwróconych z tytułu nienależnie pobranych bonów energetycznych.

(akta kontroli str. 138-142, 431-474)

Dyrektor OPS wyjaśnił, że zwrot środków wynikał z nieprawidłowego ustalenia wysokości dochodu za 2023 r. oraz przyznania i wypłacenia bonu energetycznego w nieprawidłowej wysokości. Kwota zwrotu nie wynikała z tytułu nienależnie pobranego bonu energetycznego i w związku z powyższym nie została wykazana w tej pozycji w rozliczeniu środków z dotacji celowej przeznaczonej na sfinansowanie wypłat bonów energetycznych, przekazanych wojewodzie 23 stycznia 2025 r.

(akta kontroli str. 1127-1130)

Kwota ta powinna zostać uwzględniona w sprawozdaniu, gdyż w tym przypadku doszło do nienależnego przyznania bonu energetycznego, a nie do wypłacenia bonu energetycznego w nieprawidłowej wysokości. Wnioskodawca nie spełniał kryterium dochodowego, uprawniającego do przyznania bonu. NIK wskazuje, że w przedmiotowej sprawie OPS wydał decyzję o odmowie przyznania bonu energetycznego.

2. W 10 sprawach²¹, w których wnioskodawcy pobierali świadczenie emerytalne z KRUS²², OPS wymagał przedłożenia zaświadczenia z KRUS

²¹ DO.435.919.2024, DO.435.1212.2024, DO.435.1340.2025, DO.435.1363.2024, DO.435.1452.2024, DO.435.1826.2024, DO.435.2234.2024, DO.435.2323.2024, DO.435.2507.2024, DO.435.2555.2024.

²² Dalej: KRUS.

o wysokości 13 i 14 emerytury²³, mimo że zgodnie z art. 4 ust. 12 ustawy o bonie energetycznym oraz art. 23b ust. 1 ustawy z 28 listopada 2003 r. o świadczeniach rodzinnych, organ był zobowiązany do samodzielnego uzyskania lub weryfikacji danych o dochodzie.

(akta kontroli str. 598-653, 894-944, 1087-1124)

Dyrektor OPS wyjaśnił, że w przypadku ustalenia wysokości 13 i 14 renty/emerytury za 2023 rok otrzymywanych z ZUS organ posiadał dostęp do platformy PUE-ZUS, za której pośrednictwem składał wnioski OK -WUD, nie ponosząc z tego tytułu dodatkowych kosztów, natomiast w przypadku danych dotyczących wysokości tego świadczenia z KRUS organ nie posiadał narzędzia ani możliwości uzyskania niezbędnych informacji w tym zakresie bez ponoszenia kosztów. Ponadto z uzyskanych z KRUS informacji wynikało, że termin wystawienia zaświadczenia na wniosek osoby fizycznej jest znacznie krótszy niż w przypadku wnioskowania przez organ. Ze względu na koszty, dużą ilość spraw oraz długi okres oczekiwania w przypadku występowania z zapytaniem przez organ, wnioskodawcy występowali we własnym imieniu o wysokość wypłaconej 13 i 14 renty/emerytury, ponieważ skracало to termin rozpatrzenia sprawy.

(akta kontroli str. 1127-1129)

Zgodnie z przywołanym wcześniej przepisem ustawy o świadczeniach rodzinnych, pozyskanie tych danych było obowiązkiem organu.

3. W dokumentacji wszystkich 43 spraw objętych szczegółowym badaniem nie odnotowano śladu rewizyjnego w zakresie weryfikacji liczby osób w gospodarstwie domowym, co było działaniem nierzetelnym.

(akta kontroli str. 158-165-318-391)

Dyrektor OPS wyjaśnił, że weryfikacji liczby osób zamieszkujących gospodarstwo domowe dokonywano zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy o bonie energetycznym. Weryfikując wnioski, korzystano z dostępu do programów dziedzinowych, wykorzystywanych do realizacji zadań przez OPS. Pracownicy procedujący wnioski o wypłatę bonu weryfikowali krzyżowo i korzystali z informacji w związku z prowadzonym postępowaniem o przyznanie: świadczeń rodzinnych, świadczeń z funduszu alimentacyjnego, dodatku węglowego, dodatku osłonowego, dodatku mieszkaniowego, dodatku elektrycznego oraz danych w rejestrze PESEL i rejestrze mieszkańców ELUD. Podał, że w zakresie informacji wynikających z deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi OPS nie posiadał bezpośredniego dostępu do tych informacji, a w sytuacjach budzących wątpliwości pracownicy OPS kontaktowali się z pracownikami Wydziału Podatkowego Urzędu Miasta i Gminy w celu ustalenia danych z tych deklaracji. W sytuacji, gdy dokonano weryfikacji w ww. sposób, OPS nie dokumentował faktu weryfikacji w aktach sprawy, a wniosek był dalej procedowany.

²³ W sprawach nr: DO.435.1826.2024, DO.435.1452.2024, DO.435.1826.2024, DO.435.2190.2024, DO.435.2507.2024 OPS pisemnie wzywał wnioskodawców do dostarczenia zaświadczeń, w terminie 14 dni od dnia otrzymania wezwania, pod rygorem pozostawienia wniosku bez rozpatrzenia.

Zgodnie z art. 4 ust. 2 ustawy o bonie energetycznym, dokonując weryfikacji wniosków organ bierze również pod uwagę informacje wynikające z deklaracji o wysokości opłaty za gospodarowanie odpadami komunalnymi oraz informacje uzyskane w związku z postępowaniem o przyznanie innych świadczeń. W myśl art. 14 kpa, sprawy powinny być prowadzone i załatwiane na piśmie utrwalonym w postaci papierowej lub elektronicznej. Wymaga to zachowania śladu rewizyjnego po dokonanej czynności, która jest istotna dla rozstrzygnięcia sprawy.

4. Spośród 251 wniosków objętych szczegółowym badaniem, w 63 sprawach (tj. 25,1%), rozstrzygnięcie zostało wydane w terminie od 61 do 123 dni od daty złożenia wniosku. Opóźnienie to wynikało ze zwłoki w podjęciu przez OPS czynności związanych z weryfikacją merytoryczną wniosków.

(akta kontroli str. 168-169, 427-430, 1119-1124)

Dyrektor OPS wyjaśnił, że naruszenie 60-dniowego terminu wynikało m.in. z tego, że termin rozpoczęcia przyjmowania wniosków o wypłatę bonu energetycznego w krótkim czasie (2 miesiące) nałożył się z terminem rozpoczęcia przyjmowania wniosków o ustalenie prawa do zasiłku rodzinnego oraz dodatków do zasiłku rodzinnego; wniosków o ustalenie prawa do świadczeń z funduszu alimentacyjnego, a także bieżące przyjmowanie innych wniosków na zadania realizowane przez Ośrodek Pomocy Społecznej we Wrześni, co uniemożliwiało oddelegowanie większej liczby pracowników do prowadzenia postępowań o wypłatę bonu energetycznego. Pracownicy wykonujący zadania wynikające z zakresu swoich obowiązków zostali dodatkowo upoważnieni do prowadzenia postępowań o wypłatę bonu energetycznego, co stanowiło duże dodatkowe obciążenie dla osób wykonujących to zadanie. Ponadto w trakcie realizacji zadania OPS zmagał się z problemami technicznymi dotyczącymi funkcjonowania m.in. narzędzi informatycznych:

- 1) RADIX EZAR+ - zakładka bon energetyczny, który był prawdopodobnie nie do końca prawidłowo przetestowany/zweryfikowany: początkowo występował problem z właściwym nadawaniem kolejnych numerów wprowadzanym do programu wnioskom; przy wydruku w szablonie sporządzonych decyzji i informacji brakowało znacznika, który informował o osobie sporządzającej dokument; brak prawidłowych raportów do kontroli realizacji bonu energetycznego; po naszych monitach braki i błędy były poprawiane kolejnymi aktualizacjami, co powodowało kilkudniowe oczekiwanie na prawidłowe działanie programu;
- 2) systemu Emp@tia, w ramach którego, były wysyłane zapytania o dochody i składki zdrowotne dotyczące dochodów członków gospodarstwa domowego, z programu EZAR+ do Ministerstwa Finansów, które przychodziły z dużym opóźnieniem lub pojawiały się błędy, zapytania należało wysłać kolejny raz;
- 3) systemu PUE-ZUS, za pomocą którego występowano o informacje o wysokości 13 i 14 emerytury – pojawiały się

problemy z długim okresem oczekiwania (2-3 tygodnie) na odpowiedzi na wysłane wnioski OK-WUD.

Dyrektor podał również, że nieodbieranie wezwań przez wnioskodawców (również po awizo) lub niezgłaszanie się w wyznaczonym terminie powodowało wydłużenie terminu rozpatrywania sprawy.

Wskazał ponadto, że w przypadku decyzji odmownych były one sporządzane i wysyłane po upływie siedmiu dni od daty odbioru zawiadomienia przez wnioskodawcę. Wobec powyższego mając na względzie obowiązek zapewnienia czynnego udziału strony w postępowaniu wynikającym z przepisów kodeksu postępowania administracyjnego, decyzja nie mogła zostać często wydana w ustawowym terminie.

(akta kontroli str. 1132-1150)

5. W żadnej z 63 spraw, w których informacja o przyznaniu bonu albo decyzja o odmowie jego przyznania została wydana po upływie 60 dni od daty złożenia wniosku nie kierowano do stron zawiadomień o niezakończonym załatwieniu sprawy w terminie. Było to niezgodne z art. 36 § 1 i 2 kpa. Przepis ten stanowi, że o każdym przypadku niezakończonym załatwieniu sprawy w terminie organ administracji publicznej jest obowiązany zawiadomić strony, podając przyczyny zwłoki, wskazując nowy termin załatwienia sprawy oraz pouczając o prawie do wniesienia ponaglenia. Ten sam obowiązek ciąży na organie administracji publicznej również w przypadku zwłoki w załatwieniu sprawy z przyczyn niezależnych od organu.

(akta kontroli str. 168-169, 576-678, 1119-1124)

Dyrektor OPS wyjaśnił, że z przepisów ustawy o bonie energetycznym nie wynika obowiązek informowania wnioskodawców o niezakończonym załatwieniu sprawy w terminie, gdyż do rozpatrywania wniosków, nie stosowało się kpa, poza przypadkami wynikającymi z art. 4 ust. 9 ustawy o bonie energetycznym.

(akta kontroli str. 262-272)

NIK wskazuje, że nie zawiadamiając stron o niezakończonym załatwieniu sprawy w terminie, organ prowadzący postępowanie dopuszcza się tzw. bezczynności, znanej również jako "milczenie administracji". Bezczynność ma miejsce zaraz po upływie ustawowych terminów załatwienia sprawy, niezależnie od tego, jakie były jej powody i w jakim stopniu organ wykazywał się aktywnością podczas prowadzonego postępowania, którego jednak nie zakończył²⁴. Ponadto NIK wskazuje, że również w sprawach, w których wydano decyzję odmowną a termin rozpatrywania był dłuższy niż 60 dni, nie informowano wnioskodawców o niezakończonym załatwieniu sprawy w terminie.

V. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, przedstawia następujące wnioski:

²⁴ Por. wyrok. WSA w Krakowie z 11 lipca 2008 r., sygn.. II SAB/Kr 29/08, wyrok NSA z 10 maja 2002 r., sygn. I SAB 3/02.

Wnioski	1. Złożenie korekty rozliczenia dotacji celowej, uwzględniającej kwotę środków zwróconych z tytułu nienależnie pobranych bonów energetycznych. 2. Pozyskiwanie z KRUS danych o dochodach wnioskodawców. 3. Zapewnienie dokumentowania podejmowanych czynności w ramach prowadzonych spraw. 4. Terminowe rozpoznawanie wniosków. 5. Informowanie wnioskodawców o niezakończonym w terminie.
---------	--

Uwagi	NIK nie formułuje uwag.
-------	-------------------------

VI. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne sporządzono w postaci elektronicznej z użyciem kwalifikowanych podpisów elektronicznych.

Prawo zgłoszenia zastrzeżeń	Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do Dyrektora Delegatury NIK w Poznaniu. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.
--------------------------------	--

Obowiązek poinformowania NIK o sposobie wykonania wniosków	Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.
--	---

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Poznań, 21 marca 2025 r.

Kontroler	Najwyższa Izba Kontroli
Marcin Kaczmarek	Delegatura w Poznaniu
Starszy inspektor k.p.	Dyrektor
	Karolina Wirszyt-Sitkowska

/podpisano elektronicznie/

/podpisano elektronicznie/